

TRIBUNA

320

Consiliul Județean Cluj

4 lei

Director fondator: Ioan Slavici
Revistă de cultură • serie nouă • anul XV • 1-15 ianuarie 2016

Sorin Ilfoveanu

Nicolae Iuga
Lumina ca
metaforă a
spiritului

Ion Buzăși
225 de ani
de la nașterea lui
Aron Cotruș

Vistian Goia
*Românism și europenism –
două concepte antinomice?*

Ilustrația numărului: Sorin Ilfoveanu

Fascinația mărturisirii la Ionuț Caragea

Remus Foltoș

Fascinația mărturisirii este unul dintre cele mai interesante mobiluri ale creației poetice a lui Ionuț Caragea. Orice mărturisire este un act de comunicare, numai că această comunicare – la Ionuț Caragea – este una esențială. Orice spune, orice transmite poetul este în atingere cu un viu mesaj, mai întâi jovial-captivant și mai pe urmă frapant-sincer. De aceea, tocmai din cauza acestei sincerități, de multe ori, în unele poezii plutește spiritul poemului în proză, deși nu întrutotul. În acest fel de poeme trebuie să citești printre rânduri pentru a degaja mesajul – care este totuși prețios (mai sus ne-am referit și la acest lucru).

Dacă vorbim despre sinceritate, trebuie să precizăm că, aici, este vorba despre una specifică – și anume o sinceritate acompaniată de euforie (Subsemnatul a scris un capitol întreg despre *Fenomenologia fraternității*, unde sinceritatea și euforia ei joacă un rol important. Rog să se ia în considerare acest lucru. Cartea este în pregătire.) Întotdeauna când mărturisești ești euforic, ochii îți sclipesc, te inundă un fel de lumină și un fel de căldură a împărtășirii foarte speciale; ești pe cale să-ți iei zborul spre inima celui din fața ta, ești binecuvântat de o poftă de a vorbi care nu se mai încheie și nu se mai epuizează, și cu cât vorbești mai mult, cu atât îți va rămâne un rest nevorbit mai consistent.

Dimpotrivă, ipocrizia nu poate fi decât apanajul proastei-dispoziții. Alimentat cu o astfel de ură interioară, ipocritul își desfășoară urâtenia sufletească, jucând tot soiul de roluri care nu-i stau bine defel. Mimând adevărul, dar neposedându-l, ipocritul va încerca orice tertipururi pentru a-și salva „situația”. Dar va fi „simțit” întotdeauna și demascat. Ipocrizia nu poate fi ascunsă, căci proasta sa dispoziție este contagioasă, se observă, este vizibilă tot timpul.

În altă ordine de idei, fascinația mărturisirii ar putea fi explicată și din punctul de vedere a unei nevoi ancestrale de a povesti. Întotdeauna omul a avut sădit în sufletul său nevoia de a-și deschide inima, de a reliefa ceea ce este în interiorul său, a fost mereu un iubitor de mituri și basme prin care își spunea, indirect, dorul și durerea, credințele și neîmplinirile, înțelepciunea și nedumeririle. Poate că această nevoie omenească a fost înlocuită – de-a lungul timpului, și odată cu demodarea basmului și mitului – cu faptul de a face confidențe. Cu mult mai ușor de manevrat, confidența exprimă – în miniatură – o poveste. Ea are introducere, intrigă, dezvoltare, final și morală. Omul modern a simplificat și acest lucru, așa cum a făcut cu tot ceea ce aparține de epoci revoluționare. Numai că sămburele trecutului nu poate fi împiedicat să rodească...

Tot în altă ordine de idei, despre majoritatea poemelor lui Ionuț se poate spune că sunt vibrante prin angajamentul lor aplicat, iarăși, pe sinceritate – cum am spus –, și aici intervine ceva. Oricine devine sincer, în momentul când scrie, devine *apriori* interesant – cel puțin. Mai mult, sinceritatea presupune o situație a subiectului liric într-o poziție mereu angajată în procesualitatea psihismului, iar aceasta, dacă este exhibită, poate reproduce instantaneu un mesaj liric veritabil. Tot ceea ce nu este clișeu subiectiv, ci mișcare interioară a gândului și percepției, a imaginației și reamintirii – devine substanță poetică fără doar și poate. Căci cel ce se va oglindi pe

sine în exteriorul vorbirii va fi nu numai liric dar și mereu imprevizibil. Ori, ce este poezia dacă nu pasaj mereu fugace al clipei, instantaneu ce fenomenalizează și apoi se împrăștie în necunoscut, viraj spre lumi ce pier, și comerț cu anatomia și fiziologia accidentalului absolut. Dacă nu surprinde, poezia nu e poezie. E cel puțin o descriere. Or, poezia este mai mult decât constatare – ea este curaj, proiecție în posibil și catapultare spre lumi încă neinventate. Când ești sincer și ești în același timp liric, la picioarele tale se va lungi poezia ca o femeie frumoasă care își dorește să te seducă. Parcurgi împreună cu ea trasee nemarcate și aduldmece abisuri care îți vor curge prin vene, iar atunci când îți ridici glasul, vocea ta va certifica de fiecare dată că liniștea trebuie mai întâi prețuită în funcție de capacitatea ta de a fi cinstit cu aceasta. O astfel de voce pătrunzătoare, sinceră și spontan-lirică este ceea ce se aude venind de foarte departe, din adâncurile pe care Ionuț le străbate ca un străin, și care contagiază, dintr-o vale în alta, cu o precizie rară, tot ce îi iese în cale, ca și cum ar acumula o energie inversă, o energie care, pe de-o parte se disipează concav și apoi se focalizează convex, spre un pivot poetic ce clamează și exclamă către un receptor care e, în principiu, debusolat tocmai prin ineditul situației astfel create. De unde și spontaneitatea.

Lipsa disimulării, respectiv sinceritatea spontană, marchează și alt parcurs poetic: inocența. Cred eu că aceasta e o calitate extrem de rară în poezia care se scrie azi. Poeții de azi sunt atât de complecși, atât de alambicați, stăpâniți de un spirit al răsucirii în și spre toate pozițiile, încât ceea ce se scrie azi cu numele de poezie și-a pierdut mult din farmec și și-a câștigat în materie de *inteligență*. Dacă nu ești inteligent, azi, nu poți fi poet. Tocmai de aceea, Ionuț se înscrie pe orbita unui altfel de a face literatură. El nu vrea să dovedească nici că înțelege, nici că nu înțelege, nici că știe, nici că nu știe, nici că e pentru, nici că e contra. Substanța sa poetică își trage sevele din altceva, din alt substrat fertil, cu mult mai propice pentru ceea ce a fost dintotdeauna poezia: *visul cu ochii deschiși*. Visând lumi, visând vise, visând venituri și plecări, cărări, întoarceri, gânduri îndrăznețe, idei teribile, forme frumoase, plictiseli, sentimente felurite și atent filtrate printr-un instrument precis al gustului poetic, miraje uneori periculoase, alteori domestice, presupuneri uneori diafane, alteori mirate, reconstituiri ale unor emoții vechi prin care lumea capătă un sens fecund, siajuri printre reperele unor pasiuni uneori estompate de necesitatea imperativă a spusului și alteori generate de aleatoriul unor lucruri greu de explicat, poezia lui Ionuț poate reprezenta, în ansamblul ei, un compozit surprinzător de imagini și semnificații care te conduc frenetic spre aceeași concluzie: totul decurge nepretențios de la sine, totul e prea simplu pentru a nu putea fi receptat și împărtășit, prea proaspăt și viguros pentru a nu ne rămâne, ca efect, un gust pătrunzător al vertijului încrustat în sinapsele unui ralanti aproape magic.

Poetul Ionuț Caragea nu scrie neapărat poezie – așa cum știm că se face. El este doar oficianul unei celebrări ce se petrece pe marginea interioară a conștiinței sale sensibile. Vibrând la desfășurările de sine ale vorbirilor sale, el pare că nici nu știe ce a

spus sau spune – grăbit să adauge fraza următoare. Probabil că nici nu este interesat de ceea ce el spune, deoarece poezia pe care ne-o propune este nu un act de creație care să-l fi absorbit, ci, dimpotrivă, un act de înregistrare, cuvânt cu cuvânt, a modului cum lucrurile îi înfruntă conștiința, lăsându-și amprenta personal-impersonală pe ceea ce este de spus. Poetul devine nu demiurg, ci entitate sibilinică. Dispariția subiectului în marasmul „șesăturii” universale (ce cuprinde geneza atât a realității cât și a „cauzării” acesteia – oglindită în subiect) este nu numai un câștig pentru un anume fel de a face poezie, dar este și un pas înainte, un model, un exemplu pentru cei ce caută să-și îmbunătățească rețetele poetice. Oricine poate lua acest „patent” de la Ionuț Caragea. În acest fel, a scrie poezie, devine cu mult mai accesibil, ba chiar poezia însăși poate deveni o tehnică specială de a trăi nu numai frumos, dar și etic (vorbind aici de acea *sinceritate*).

Vorbind despre fascinația mărturisirii, vom menționa portretele făcute de poet dragilor părinți dispăruți. O mărturisire în care dragostea sa pentru mamă capătă dimensiuni hiperbolice, ne obișnuiește cu aceeași dimensiune cosmică, ce apare la Ionuț atunci când spune lucruri importante. Toate elementele naturii participă insidios chiar în mijlocul conștiinței sale, căci în mijlocul conștiinței sale e chiar miezul existențial al naturii: „*dragă mamă/ tu știi că te privesc/ de fiecare dată când soarele răsare/ pui streășină palma la ochi peste hotare/ aștepti un semn și soarele apune iară și dispare*”.

Înconjurat de metafore și intenții evocative, iarăși, chipul tatălui dispărut al poetului ajunge să fie înmănat declarativ unei eternități strălucitoare prin simplitate: „*Eu tată/ Nu o să te uit niciodată*”.

De multe ori, în poezia lui Ionuț Caragea întâlnim un ton elegiac exprimat foarte direct – ceea ce-l face nu numai percutant, dar îi conferă o patină de autenticitate absolut distinctă: „*iar rătăcesc amintiri amelițe în sufletul meu labirint/ urmărindu-ți firul, iubito, pașii mi se pierd pe o plajă pustie/ te mângâi cu un gând fugar, lacrimi se aștern pe nisip*”. Sau declarația spontană: „*mi-am petrecut o viață prin elegiile morții*”. E un soi de orgoliu, dar nu unul autoritar, ci unul constatativ. Străbătând moartea a avut de învățat regretele închinat vieții, iar această jale l-a transportat pe țărături elegiace.

Un strigăt al sufletului, ce depășește inerția somnului său, și se metamorfozează în ceva vizibil – așa cum este prezența pipăibilă a durerii – îl surprinde pe acesta într-o ipostază manifestă în care trăsăturile lui sunt direct reliefate – sufletul însuși vorbește atunci când i se arată poetului: „*Povestea începe de fiecare dată atunci când te doare/ Și sufletul irumpe – [...]/ Privește-mă cât sunt de frumos!*”

Un argument pentru imperativul la care poate fi supusă mărturisirea este și următorul: „*nu există metaforă mai frumoasă/ ca adevărul gol-goluț*”. A spune, cuvânt cu cuvânt, poezia, înseamnă să fii sincer. Toată frumusețea sincerității se va arăta ție, atunci când vei spune adevărul.

Iarăși vine vorba despre arma cea mai folositoare a fascinației mărturisirii – tentația declarativului: „*nu m-am gândit niciodată că aș putea trăi în visul unui copil*” – acest iz declarativ al mărturisirii are rolul de a mijloci, de a-l introduce pe lector de-a dreptul în miezul viselor și gândurilor autorului. Și mereu-mereu autorul se întoarce la atmosfera sa declarativă pentru a recâștiga atenția cititorului și pentru a investi această atenție în lumile sale imaginare. Este ca și cum, fără aceste „stimulente” declarative, lectura n-ar avea același efect; ea ar trena și s-ar descompune nu neapărat în plictis, cât în lipsă de elocință și de substanță.